

حکومت سندھ

ماحولياتي ۽ سماجي انتظام جو منصوبو (اي ايس ايم پي) برسات / ٻوڏ متاثر روڊن جي بحالي لاءِ، ضلعو ڄامشورو

برسات / ٻوڏ متاثر روڊن جي بحاليءَ، ضلعو ڄامشورو
سنڌ فلڊ ايمرجنسي بحالي پروجيڪٽ (ايس ايف اي آر پي)

پروجيڪٽ تي عملدرآمد يونٽ
ايس ايف اي آر پي - پي آءِ يو

فيبروري 2023

ايگزيڪيوٽو خلاصو

2022 جي مون سون جي موسم صوبي ۾ تيز برساتن سان گڏ درياھ جي وڏي ٻوڏ سان گڏ آئي. مختلف ضلعن ۾ 900 ملين ميٽر ٽائين برسات رڪارڊ ڪئي وئي. سنڌو درياءَ جو وهڪرو 0.6 ملين ڪيوسڪ کان مٿي ٿي ويو، جڏهن ته مقامي برساتن سان گڏ ان جي ڪيچمينٽ ۾ تيز برساتن سبب سنڌو درياھ جو وهڪرو 0.6 ملين ڪيوسڪ کان مٿي ٿي ويو. ڪيرٿر جبل مان نڪرندڙ خوفناڪ طوفان سبب ڪوٽڙي بئراج وٽ وڏي ٻوڏ برقرار آهي. ٻن مهينن جي برساتن ۽ سنڌو درياھ ۾ آيل ٻوڏ انساني جانين، چوپائي مال، فصلن، گهرن، خانگي عمارتن، صنعتن ۽ عوامي انفراسٽرڪچر جهڙوڪ روڊن، آبپاشي کي تمام گهڻو نقصان پهچايو. درياھ جي حفاظتي بندن (بند) ۽ نيڪال جا نيت ورڪ ۽ ريلوي.

تجويز ڪيل پروجيڪٽ (سنڌ فلڊ ايمرجنسي ريهيبلٽيشن پروجيڪٽ - SFERP) برساتن ۽ ٻوڏ کان متاثر علائقن جي متاثر ضلعن، تعلقن ۽ يو سيز ۾ ڳوٺاڻن (فارم کان مارڪيٽ) روڊن جي بحالي/بحالي ڪندو. پروفائٽل ڪي وڌائڻ، ڪراس ڊرينيج ڍانچي جي مناسبيت، حفاظتي ڪمن جي فراهمي (Riprap¹)، ڪلورٽ جي تعداد ۾ اضافو ۽ پاسي جي نالن جي فراهمي سڀ اهي عنصر آهن جيڪي آبپاشي ۽/يا ٻوڏ لڇڪدار ڊيزائن کي حل ڪرڻ لاءِ سمجهيا ويندا آهن. Pavement Structural Numbers ۾ بهتري هڪ اضافي فائدو آهي.

موجوده ESMP جزو 1 جي ماحولياتي اثرن ۽ گهٽتائي جي نمائندگي ڪري ٿو: انفراسٽرڪچر جي بحالي، ذيلي جزو 1.2: ڄامشورو ضلعي ۾ روڊن ۽ الائيڊ انفراسٽرڪچر جي بحالي، ۽ هيٺيون ذيلي اجزاء آهن:

ضلعي ڄامشوري جي مختلف علائقن ۾ 12 روڊن جي بحالي. انتظامي لحاظ کان اڪثر بحاليءَ جا ڪم سيوهڻ تعلقن ۾ ٿين ٿا.

سنڌ انوائٽرمينٽل پروٽيڪشن ايڪشن پلان (ماحولياتي جائزي) ضابطن، 2021 جي مطابق، ذيلي پروجيڪٽ ڪيٽيگري شيڊول II جي تحت اچي ٿو - F. ٽرانسپورٽ 3. شهري علائقن ۾ هڪ ڪلوميٽر کان وڌيڪ ۽ سنڌ کان 5 ڪلوميٽر کان وڌيڪ فاصلي تي موجوده روڊن جي بحالي يا ٻيهر تعمير يا تعمير. ڳوٺاڻن علائقن " (صرف 01 روڊ 5 ڪلوميٽر

(اٽر آمريڪي انگريزيءَ ۾)، جنهن کي رپ رپ، رپ-رپ، شات راک، راک آرمر (برطانوي انگريزيءَ ۾) يا روبل جي نالي سان پڻ Riprap¹ سڃاتو وڃي ٿو، انساني رکيل پٿر يا ٻيو مواد آهي جيڪو اڏاوتن جي حفاظت ڪرڻ لاءِ استعمال ڪيو ويندو آهي ۽ پاڻي

کان وڌيڪ آهي). ان ڪري IEE کي سنڌ انوائٽر نيمينٽل پروٽيڪشن ايجنسي (ماحولياتي جائزي) ضابطن، 2021 جي مطابق تيار ڪرڻ جي ضرورت پوندي.

بحالي/بحالي جا ڪم موجوده رائٽ آف وي (ROW) تائين محدود آهن، تنهن ڪري، تجويز ڪيل منصوبي ۾ ڪجهه ننڍا ناڪاري ماحولياتي اثر پوندا، جيڪي واپس ڪري سگهجن ٿا ۽ مختصر مدت سان سائيت-مخصوص آهن. تنهن ڪري هي ذيلي پروجيڪٽ SFERP جي ESMF جي مسودي تحت اعتدال واري درجي ۾ اچي ٿو. ماحولياتي ۽ سماجي انتظام جو منصوبو (ESMP) تيار ڪيو ويو آهي اسڪريننگ جي معيار مطابق ESMP ۾ مهيا ڪيل ذيلي پروجيڪٽس لاءِ معتدل ماحول ۽ سماجي خطرن سان.

ان کان علاوه، ذيلي پروجيڪٽ جي اسڪريننگ چيڪ لسٽ ذريعي ڪئي وئي جيڪا ماحولياتي ۽ سماجي مسئلن کي ڏيکيندي. انفرادي چيڪ لسٽن کي پرڻ لاءِ سروي ڪيا ويا ۽ سروي دوران نوٽ ڪيل ماحولياتي ۽ سماجي خدشن جو خلاصو. روڊن جي بحالي واري ڪم جي تجويز ڪيل منصوبي جي وضاحت ڪئي وئي آهي. ROW مکيه تعميراتي ڪم جاري رهندو ROW ۾ محدود. ڪوبه عوامي انفراسٽرڪچر يا تجارتي سرگرميون ROW اندر موجود نه آهن. جڏهن ته اڻ سڌي طرح اثرن جو جائزو ورتو ويو آهي 200 ميٽر/650 فوٽ بفر زون جي تجويز ڪيل روڊن تي (100 ميٽر/328 فوٽ هر پاسي کان سينٽر لائين کان). بحاليءَ جي ڪمن جي ڪري وڻن کي نه پٽيو ويندو ۽ نه وري پيهرائڻ جي ضرورت پوندي ڇو ته موجوده ROW تجويز ڪيل بحاليءَ جي ڪمن لاءِ استعمال ڪئي ويندي. ذيلي پروجيڪٽ جي علائقن جي ويجهو (500 ميٽرن جي اندر) ڪوبه آثار قديمه وارو ماڳ نه ڏٺو ويو ۽ پيش ڪيل ذيلي پروجيڪٽ جي سائيتن تي يا ويجهو ڪو به فني ثقافتي وسيلو نه ڏٺو ويو جيڪو شايد تعميراتي سرگرمين کان متاثر ٿي سگهي. تعميراتي علائقي ۾ ڪوبه قبرستان موجود ناهي ROW. کان ٻاهر تجويز ڪيل بحالي جي ڪمن جي ويجهو ڪيترين ئي آباديون ڏٺيون ويون. تعميراتي مرحلي دوران، ڪجهه سماجي طور تي حساس رسيپٽرز جهڙوڪ مسجدون، اسڪول، بنيادي محنت يونٽ قبرستان، وغيره اڻ سڌي طرح متاثر ٿي سگهن ٿا پر اهو اثر عارضي ۽ پوئتي موٽڻ وارو آهي جيڪو گهٽ اهميت سان مختصر مدت (گهٽائي جي قدمن کي اپنائڻ سان). تجويز ڪيل ذيلي پروجيڪٽ واري علائقي جي ويجهو ڪو به محفوظ پيلو نه ڏٺو ويو. جيتري حد تائين ذيلي پروجيڪٽ جي ايراضيءَ جو تعلق آهي، انهن ٻنهي نباتاتي ۽ ٻوٽن جي ڪنهن به قسم جي خطرناڪ يا خطري واري نسل کي ذيلي پروجيڪٽ جي سائيتن تان رڪارڊ نه ڪيو ويو آهي.

تجويز ڪيل سب پروجيڪٽ جا علائقا اوڀر سنڌ، ضلعي ڄامشوري ۾ آهن. ذيلي پروجيڪٽ جو علائقو زون A 2 ۾ اچي رهيو آهي، جنهن ۾ چوٽي گرائونڊ ايڪسيلريشن 0.08 (PGA) کان 0.16 تائين مختلف آهي (پاڪستان بلڊنگ ڪوڊ آف پاڪستان، 2007).

گندگي روڊن تي گاڏين جي ترنگهه ڪجهه مٿي جي اخراج ۽ شور آلودگي جو سبب بڻائيندو آهي جنهن جو اثر ڪافي مقامي آهي. گاڏين جي نڪرڻ واري پاڻي مان خارج ٿيندڙ مکيه آلودگي جا ذرات، ڪاربن مونو آڪسائيڊ، سلفر ڊاءِ آڪسائيڊ ۽ نائٽروجن آڪسائيڊ آهن. اهي اخراج عام طور تي روڊن جي ڀرسان هوا جي معيار کي متاثر ڪن ٿا. بهرحال، تجويز ڪيل منصوبي جي مداخلت واري علائقي ۾ روڊن تي ٽريفڪ نيشنل هاءِ ويز يا ٻين وڏن روڊن جي ڀيٽ ۾ گهٽ آهي. مٿاڇري ۽ زميني پاڻي، فضائي هوا ۽ شور جي جاچ تعمير شروع ٿيڻ کان اڳ ٺيڪيدار پاران-SEPA منظور ٿيل ليب ذريعي تعميراتي سپروائيزري ڪنسلٽنٽ (CSC) جي رضامندي سان ڪئي ويندي.

ذيلي پروجيڪٽ جو علائقو بهراڙي واري علائقي ۾ اچي ٿو ۽ هڪ محدود متنوع رهائش گاهه آهي، جيڪو ڪجهه قسمن جي جانورن ۽ گلن جي نسلن جي مدد ڪري ٿو. جيئن ته سڀ پروجيڪٽ واري علائقي ۾ آبادي وڌي وئي آهي، جهنگلي جيوت جي گهٽائي ۽ تنوع گهٽجي ويو آهي. ٿلهي جي ننڍڙن نسلن ۾ اڃا تائين مليا آهن ڳاڙهي لومڙ ۽ چوهڙا ٻڏايو وڃي ٿو ته انهن جي آس پاس جي سڀ پروجيڪٽ واري علائقي ۾ رهائش پذير آهي. سانڀ ۽ پڪيون پڻ آباد آهن. ڪارو چوڙو (Rattus Rattus)، هڪ عام ڊگهي دم وارو چوڙو آهي. پڪين ۾ Eagle (Aquila Rapax)، Hawk (Accipiter Badius)، پتنگ (Milvus Migrans)، طوطا (Psittacula Krameri)، Partridge، Common Crow (Corvus Splendens) ۽ پاڻي جي پڪين جا ڪيترائي قسم ڄاڻايا وڃن ٿا. قدرتي پوتن کي گهڻو اڳ فصلن سان تبديل ڪيو ويو آهي. هن وقت، عام طور تي نسلن جو ميلاپ ملي ٿو. علائقو تقريبن هڪ ڏهاڪي تائين زرعي مقصدن لاءِ استعمال ڪيو ويو آهي. قدرتي فلورا مڪمل طور تي پوکي ڪيل نسلن سان تبديل ٿي چڪو آهي. غالب گلن جي نسلن ۾ Acacia Modesta، Acacia Nilotica، Dalbergia Sissoo، Eucalyptus Globulus ۽ Ziziphus Nummularia ۽ Populus جي پوک شامل آهن.

هن ذيلي منصوبي لاءِ ڪنهن به خانگي زمين جي حصول جي ضرورت ناهي. ان کان علاوه، ڪنهن به اڏاوتن کي ڊاهڻ ۾ ملوث نه هوندو ۽ ڪنهن کي ٻيهر آباد ڪرڻ جي ضرورت نه هوندي، ڇاڪاڻ ته سڀ پروجيڪٽ وارا علائقا گهٽ آبادي وارن علائقن ۾ آهن ۽ آبادي پکڙيل آهي. RoW ۾ ڪو به غير رسمي آبادي ڪار / اسڪوائر موجود ناهي ۽ ان سان گڏوگڏ معيشت ۾ رڪاوٽ جو به تصور نه ڪيو ويو آهي. بحالي جو ڪم موجوده پليٽ فارم / رائٽ آف وٽ تي ڪيو ويندو آهي. ڪنهن به اضافي زمين جي ضرورت نه آهي اڻ سڌي طرح اثر، شور، مٿي جي اخراج، ڪئمپ سائٽن ۽ قرضن جي سائٽن جي ڪري ٿي سگهي ٿي RoW کان ٻاهر. سماجي-ماحولياتي اثرات خارجي جي آمد جي ڪري پيدا ٿي سگهي ٿي

افراد تي قوت، اڻ سڌريل بقايا ضايع ڪرڻ، ۽ مزدورن ۽ ڪميونٽي لاءِ پيشه ورانه صحت ۽ حفاظت جا مسئلا تنهن ڪري ESMP تيار ڪيو ويو آهي. موجوده ٽريڪ مواد جي نقل و حمل لاءِ استعمال ڪيو ويندو. ناڪاري اثر صرف

تعميراتي مرحلي دوران متوقع ٿي سگهي ٿو، جيڪو صرف هن ننڍڙي عرصي تائين ختم ٿيندو. بهرحال، رپورٽ ۾ تجويز ڪيل گهٽتائي جي قدمن کي تعميراتي مدت دوران ٺيڪيدار پاران سختي سان يقيني بڻائڻ جي ضرورت پوندي.

متوقع ناڪاري اثرن کي گڏين ۽ مشينري جي مناسب چڪاس ۽ سار سنڀال جي ذريعي گهٽائي سگهجي ٿو ته جيئن اخراج کي گهٽائي سگهجي، شور کي ختم ڪرڻ وارن يا مفلرن کي بهاري سامان لاءِ استعمال ڪيو وڃي ۽ ان ڄاتل روڊن کي پاڻي ڏيڻ. تعميراتي ملڻي / رهجي ويل فضول جي خراب اثرن تي ضابطو مناسب سنڀالڻ ۽ فوري طور تي هٽائڻ سان. فعال تعميراتي سائيت تي تيل جي فضول کي مناسب اسٽوريج ۽ هٽ ڪرڻ ۽ گندي پاڻي جي علاج ذريعي پاڻي جي آلودگي تي ڪنٽرول. سينٽري اسٽوريج ذريعي سالڊ ويسٽ جو ڪنٽرول ۽ صفائي جي نيڪال لاءِ بار بار گڏ ڪرڻ.

پيشه ورانه صحت ۽ حفاظت کي يقيني بڻايو ويندو مسلسل معائني ذريعي بيمارين ۽ حادثن کي روڪڻ، مزدورن ۽ ڪميونٽي ۾ آگاهي وڌائڻ، صفائي جي قدمن، COVID-19 مينيجمينٽ ۽ مانيٽرنگ ۽ ايمرجنسي جواب ۽ بچاءُ جا طريقا مناسب صفائي جي سهولتن جي فراهمي، پيئڻ جو پاڻي ۽ ڪچرو. مزدورن لاءِ ٽڪڙا.

E&S مانيٽرنگ ورلڊ بئنڪ جي ماحوليات ۽ سماجي فريم ورڪ 2018 ESF، SEPA ايڪٽ 2014، SFERP جي ESMF، SFERP ۽ اسٽيڪ هولڊر اينگيجمينٽ پلان (SEP) لاءِ تيار ڪيل ليبر مينيجمينٽ پروسيجرز جي مطابق ڪئي ويندي ته جيئن ان ڳالهه کي يقيني بڻائي سگهجي ته تخفيف جا منصوبا باقاعده ۽ مؤثر طور تي لاڳو ڪيو ويو آهي. اهو ٽن سطحن تي ڪيو ويندو. PIU سطح تي، ماحوليات ۽ سماجي ماهر حفاظت جي نگراني ڪندا ته يقيني بڻائڻ لاءِ ته گهٽتائي جي منصوبن تي اثرائتي نموني عمل ڪيو پيو وڃي، ۽ باقاعده فيلڊ ڊورو ڪندا. فيلڊ سطح تي، سي ايس سي جو لاڳاپيل عملو وڌيڪ بار بار حفاظتي نگراني ڪندو. ٽئين سطح تي، ٺيڪيدار جي E&S ٽيم مهينا، ٽه ماهي ۽ ٻه سالي رپورٽون لاڳو ڪندي ۽ تيار ڪندي.

SFERP پروجيڪٽ کي لاڳو ڪرڻ جي مجموعي ذميواري ۽ موجوده ESMP PIU تي منحصر آهي، پراجيڪٽ ڊائريڪٽر جي سربراهي ۾. PIU ماحولياتي ۽ سماجي ٽيم جي حمايت ڪئي آهي. PIU پڻ سي ايس سي کي شامل ڪيو آهي، تعميراتي نگراني لاءِ ذميواري. ان مقصد لاءِ تعميراتي ٺيڪن ۾ مناسب شقون شامل ڪيون وينديون.

6,980,00- (صرف 6 ڪروڙ 9 لک 80 هزار رپيا) جي هڪ الڳ بجيٽ مختص ڪئي وئي آهي ESMP جي نفاذ لاءِ جنهن ۾ GRM هلائڻ ۽ عام ڪميونٽي جي مدد جون ضرورتون شامل آهن. هي ESMP بل ۽ بل آف ڪوانٽيٽيز (BOQs) ۾ هڪ عارضي رقم جي طور تي شامل ڪيو ويو آهي. ESMP جي نفاذ ۾ تعميراتي ٺيڪيدار (CC)، CSC

۽ PIU کان معلومات شامل آهن. CC بنيادي طور تي ESMP ۾ تجويز ڪيل تخفيف جي قدامت تي عمل درآمد کي يقيني بڻائڻ جو ذميوار هوندو، جيڪي معاهدي جي دستاويزن جو حصو هوندا. ان ڪري، BOQs ۾ ماحولياتي گهٽتائي جي خرچن کي الڳ سر جي طور تي معاهدو دستاويزن ۾ لازمي ڪيو ويندو.

تنهن هوندي، جيڪڏهن CC ESMP جي عمل درآمد ۽ رپورٽنگ جي صحيح طريقي سان تعميل ڪرڻ ۾ ناڪام ٿئي ٿي، ته پيش ڪندڙ معاهدي جي شرطن جي تعميل کي لاڳو ڪندو، جنهن ۾ ESMP ۽ WB ESF 2018 جي پيروي ڪرڻ شامل آهي. سفارش ڪئي وئي آهي ته ESMP عمل درآمد سان لاڳاپيل سڀئي بل/ادائگي CSC پاران منظور/تصديق ڪئي ويندي. ESMP عمل درآمد جي قيمت ڪٽجي ويندي عبوري ادائگي جي سرٽيفڪيٽ (IPC) مان جيستائين تعميل نه ڪئي وڃي.